

איך בוחרים אנשים שיישארו איתנו לכל החיים

עבד אחד נשלח למצוא כלה, והמבחן שהוא ממציא לעצמו אינו יופי, ייחוס או כסף – אלא כמה טרחה אדם מוכן לקחת על עצמו למען מי שלא ביקש ממנו כלום. הכלל הזה עובד היום בדיוק כמו אז.

בראשית כ"ג, א' – כ"ה, י"ח · פרשה 5 מתוך 54

מה קורה בפרשה

הפרשה שנקראת "חיי שרה" נפתחת דווקא במותה. אברהם, שזה עתה קבר את אשתו, נאלץ לנהל משא ומתן מביך על חלקת קבר. עפרון החיתי מציע לו את המערה במתנה בפומבי, ואברהם מתעקש לשלם – **ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר**. הוא מבין שמתנה אפשר לקחת בחזרה, ומה שקנוי הוא שלו.

אחר כך שולח אברהם את עבדו הזקן – המסורת מזהה אותו כאליעזר – למצוא אישה ליצחק. העבד מגיע לבאר עם עשרה גמלים, וממציא לעצמו מבחן: **הנערה שתציע להשקות גם את הגמלים – היא זו**. רבקה מגיעה, ולא רק שהיא נותנת לו לשתות, היא רצה הלוך ושוב אל הבאר עד שכל עשרת הגמלים גומרים.

המשפחה מנסה לעכב, ורבקה מקבלת את הבחירה בעצמה: **"אלך"**. הפרשה נסגרת בפגישה בשדה, ובפסוק שהוא אולי המשפט הרך ביותר בספר: יצחק מכניס אותה לאוהל, אוהב אותה, ומתנחם אחרי מות אמו.

ותמהר ותער כדה אל השקת, ותריך עוד אל הבאר לשאב – ותשאב לכל גמליו.

בראשית כ"ד, כ' · עשרה גמלים צמאים אחרי מסע. עשרות דליים. איש לא ביקש ממנה

שלוש נקודות

- שלם על מה שחשוב לך**. אברהם סירב לקבל את המערה במתנה, בפומבי, במחיר מופקע. מה שקיבלת בחסד נשאר תמיד קצת של הנותן.
- אין נישואין בלי הסכמה**. "נקרא לנערה ונשאלה את פיה" – שאלו את רבקה עצמה, וזה נעשה מקור הלכתי מחייב. אף אדם אינו נכס שמעבירים בין שתי משפחות.
- מודדים אנשים לפי טרחה, לא לפי הצהרות**. המבחן של אליעזר לא בדק מה רבקה חושבת על נדיבות. הוא בדק כמה דליים היא מוכנה לשאוב בשביל זר שלא ביקש.

אליעזר · השליח

עיון

לפי המדרש, הייתה לו בת משלו. והוא יצא לחפש ליצחק אישה אחרת.

יש כאן דמות שקל לפספס. אליעזר הוא עבד – אבל עבד שמנהל את כל רכושו של אברהם, ולפי המדרש, אדם שקיווה שיצחק יישא את בתו. אברהם דחה את הרעיון בפירוש. ואז שלח אותו למצוא כלה אחרת.

עצרו רגע על הסיטואציה. אדם נשלח לבצע בנאמנות מלאה משימה שהתוצאה שלה סוגרת סופית את הדלת בפניו. אף אחד לא היה יכול לבדוק אותו. הוא נסע לבדו, למרחק חודשים, עם כל הכסף ועם כל שיקול הדעת. הוא יכול היה לחזור ולומר "חיפשתי, לא מצאתי" – ולהציע פתרון קרוב יותר.

ובבית לבן, כשהושיבו אותו לאכול, הוא סירב לגעת באוכל לפני שאמר **"לא אוכל עד אם דיברתי דבריי"**. אדם שהמשימה שלו קודמת לרעב שלו.

מושגים בפרשה

"ותיקח הצעיף ותתכס"

רבקה רואה את יצחק מרחוק, שואלת מי זה, ומתכסה. פרשנים רבים קראו כאן רגע של יראה – היא הבינה למי היא נכנסת.

עשרה גמלים

גמל צמא אחרי מסע שוטה עשרות ליטרים. עשרה גמלים – מאות ליטרים, דלי אחרי דלי מברר עמוקה.

מערת המכפלה

העסקה הראשונה שמתועדת בתורה בפרוטרוט: מקום, עדים, מחיר. אברהם משלם ארבע מאות שקל כסף – מחיר מופרך לחלוטין לחלקת קבר.

סוטה ב' ע"א

בגמרא

ארבעים יום קודם היצירה יוצאת בת קול – וקשה לזווג ביניהם כקריעת ים סוף.

הגמרא מציבה זה לצד זה שני משפטים שנראים סותרים. מצד אחד: ארבעים יום קודם יצירת הוולד בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני. כלומר – נקבע. מצד שני, מיד אחר כך: "קשה לזווגם כקריעת ים סוף". אם זה נקבע מראש, למה זה קשה?

התשובה חבויה בסתירה עצמה. קריעת ים סוף לא קרתה כי משהו הבטיח אותה. היא קרתה כשאנשים נכנסו למים. ההבטחה קיימת – אבל היא לא פוטרת אף אחד מהצעד לתוך הים.

ומה יוצא לנו מזה: הרבה אנשים תקועים בהמתנה – לאדם הנכון, לעבודה הנכונה, לרגע שבו "זה יסתדר". הגמרא הזאת מוציאה את העוקץ מההמתנה: גם מה שנועד לך מראש דורש ממך להירטב. וברגע שמפסיקים לחפש את הסימן ומתחילים לבדוק את ההתנהגות – מי טורח, מי חוזר, מי משקה גמלים שלא ביקשו – פתאום ההחלטות נעשות הרבה יותר פשוטות.

רבי אריה לויין · ירושלים

סיפור

"כבוד הרופא, הרגל של אשתי – כואבת לנו."

רבי אריה לויין, שנודע כ"רב האסירים", הגיע עם אשתו לרופא בירושלים. היא סבלה מכאבים ברגל. הרופא שאל מה קרה, ורבי אריה ענה במשפט שהפך מאז לאחד הביטויים המצוטטים ביותר על זוגיות: "הרגל של אשתי כואבת לנו".

לא "כואבת לה ואני מזדהה". לא "אני דואג לה מאוד". כואבת לנו – כאילו הכאב שלה מתרחש, מבחינה עובדתית, גם בגוף שלו.

וזו הסיבה שהמבחן של אליעזר היה כל כך חכם. הוא לא בדק אם רבקה מסוגלת לאהוב. הוא בדק אם היא מסוגלת לטרוח – כי מזה, ורק מזה, נבנה בסוף אדם שאומר "כואבת לנו".

מבט קדימה

שימו לב איך הפרשה נסגרת. אחרי מוות, אחרי אבל, אחרי מסע ארוך – הפסוק האחרון הוא "ויביאה יצחק האוהלה... ויאהבה, וינחם יצחק אחרי אמו". הסדר כאן הפוך ממה שאנחנו רגילים לחשוב: קודם הכניס אותה לאוהל, ואחר כך אהב.

כלומר האהבה לא הייתה תנאי הכניסה – היא הייתה התוצאה. היא נבנתה מתוך החיים המשותפים, לא לפנייהם. וזו בשורה גדולה לכל מי שחושש שהוא "לא מרגיש מספיק": רוב הרגש האמיתי בחיינו לא מגיע לפני המעשים. הוא נוצר מהם.

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו... ויאהבה, וינחם יצחק אחרי אמו.

בראשית כ"ד, ס"ז · הפסוק האחרון בסיפור. קודם הכניס, אחר כך אהב

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין הזולת · אבות ב', ד'

לפני שאתה בטוח שהיית נוהג אחרת

קל לשפוט משהו שנשבר, ויתר או פיצה – מהכורסה, כשלא היינו בנעליו. משנה אחת עוצרת אותנו בדיוק שם. מי שמפנים אותה מגלה כמה שיפוטיות שלו נאמרו על מצב שמעולם לא היה בו.

אל תדין את חברך – עד שתגיע למקומו.

אבות ב', ד' · הלל

לקחת מזה: השבוע, כשתשמעו על משהו שעשה משהו שקל להרשיע בו – עצרו ונסחו משפט אחד: "אני לא יודע מה עבר עליו". לא כדי להצדיק, רק כדי לא לחרוץ. שימו לב כמה מהביטחון שלכם היה בנוי על מקום שמעולם לא עמדתם בו.

בקרוב באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה